БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1975 чылда үнезилетинген

1953 ПОЯБРЬ 19 ЧЕТВЕРГ № 225 (2910)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Эйлиг-Хемниң Сталин аттыг колхозта (1 арын).

Совет Армияның согуушкуннуг күжү — совет артиллерияга алдар! (2 арын).

К. Дилгижек.—Садыг ажылынга партияның удуртулгазын күштелдирер (2 арын).

СОВЕТ ТУРГУЗУГ: **Т. Сарыг-оол**—Социалистиг чарыштың мурнакчызы суму Соведи; **С. Адыг.**—Артель Уставын шыңгыы сагыыр (3 арын).

Д. Дамдын. — Хуучуларның саналдарын боттандырар (3 арын).

А. Глотов. — Иван Кукушкиннин трактор бригадазы (3 арын).

В. М. Молотовка болган парлалга конференциязынга холбаштыр (4 арын).

КУДР-ның чазак төлээлерин Мао Цзэ-дунуң хүлээп алганы (4 арын).

Кол Ассамблеяның VIII сессиязы (4 арын).

Даштыкы чурттарда ажыл соксадыышкыннары (4 арын).

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын шыңгыы сагыыр

Ниитиниң өнчүзү, ажыл-агыйы—колхоз тургузуунуң үндезини болур. Колхозтарның үзүктел чок өзүлдези, колхозчуларның материал, культурлуг деннели көдээ ажыл-агый артельдериниң ажылын, организас тургузуун быжыглаарындан, ылангыя бүдүрүлгениң чепсек херексели — ажылчын болгаш продуктулуг малды, үрезин болгаш мал чеми база страхование фондуларын, инвентарь херекселдерни, дузалаар ажыл-агыйларны, тудуг ажылын, үлешпес фондуну болгаш артельдиң өске-даа ниити хөренгизин камгалап өстүреринге доктаамал сагыш салыышкындан кол хамааржыр. Бо дугайын мурнакчы колхозтарның ажыл практиказы бүзүредип турар.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак чоннуң чаагай амыдыралын улам чечектелдиреринге улуг сагышты салып турар. СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалында социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын хөгжүдериниң делгеренгей программазы бердинген. Чер ажылының дүжүттүүн бедидер, ниитиниң малын өстүрүп, ооң продуктулуун улгаттырар, колхозчу өнчүнү улам көвүдедир хемчеглер тодаргай айытынган. Ол сорулганы шевергин боттандырарынга бүгү совет кижилер чаңгыс эп-сеткилдиг көдүрлүп үнген.

Мооң-биле кады бистиң ажылывыста улуг четпестер барын айтыры чугула. Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдар дугайында партия райкомнарының, райкүүскомнарның удуртулгазының деңнели ам-даа ыракта куду. Мооц уламындан көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үрээр чоруктар областың кайы-даа районнарында бар.

Колхозтарның ниити өнчүзүн быжыглап камгалаар чорук көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын шыңгыы сагыыры болур. Ындыг турбуже, партия, совет, көдээ ажыл-агый органнарының багай удуртканындан артель Уставын хажыдар чоруктар уламчылавышаан. Бай-Тайга районда дээре ажылдыг болуп турар «Мурнакчы» колхозта безин артель Уставын хажыдар чоруктар илереп, ооң албан организация черлериндеи алыр өрези 72370 рубль, колхозчу болгаш хуу кижилерден 28290 рубль ажып турар. Таңды районнуң Калинин аттыг колхозунда 30 баш инек, 86 шээр мал, Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунда 3230 ажыг рубль болгаш 88 шээр мал самчыгдатынган.

Бодунуң эрге-дужаалын ажыглааш, ниитиниң өнчүзүн будагдаар чоруктар база бар. Барыын-Хемчик районда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтуң даргазы эш Соскур-оол колхозтуң 2 чуртталга бажынын бодунуң туразы-биле хуу кижилерге саткан. «Большевик» колхозтуң даргазы эш Очурнуң тараткан өрези 25 муң рубль четкен. «Тиилелге» колхозтуң улустан алыр мал өрези 248 баш турда, ону эгитирип алырын колхозтуң даргазы эш Рымар херекке бодавайн, харын боду безин хөй түүнүг өре самчыгдалдарны кылып турар.

Ындыг үүлгедиглерни узуткаар, аңаа удур шыңгыы демисежир турган, чамдык районнарның партия, совет организациялары боттары безин артель Уставын үрей бергилээр үүлдер бар. Чижээ, Барыын-Хемчик райкүүскомунуң Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхозка бээр өрези 3470 рубль ажып турар, а Бай-Тайга районнуң партия комитеди Молотов аттыг колхозка 1150 рубль бээр өрелиг. Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелелиниң, районоларның, райполарның колхозтарга үр үелерден бээр төлетинмээн хөй түүнүг өрелери кайыдаа районнарда бар. Бо талазы-биле колхозтарда ревизия комиссиялары онза багай ажылдап турар.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үрээр, бистиң бурунгаар хөгжүлдевиске шаптык болур шак ындыг чоруктарны төнчүзүнге салырын Коммунистиг партияның Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1946 чылдың сентябрь 19-та үндүрген доктаалында шыңгыы айытканы. Ында бижээни болза: «Колхозтуң эт-хөренгизин, ниитиниң черин, акша-мөңгүнүн будагдаан, дүрүм чокка аажылаан талазы-биле буруулуг партия, совет болгаш чер органнарының ажылдакчылары, колхозтар даргалары албан дужаалындан дужүртүр болгаш хоойлунуң үрегдекчилери, колхоз тургузуунуң дайзынкары кылдыр көрдүнгеш, судка шилчитинерин доктаадыр».

Төрээн чурттуң бай, күчүлүг турарының үндезини, совет тургузугнуң ыдыктыг, дээп, халдап болбас үндезини, бүгү ажылчы чоннуң социалистиг өнчүзүн камгалап быжыглаар чорук хамааты бүрүзүнүң хүлээлгези. Ниитиниң өнчүзүн оорлаар, үрегдеп самчыгдаар чорукту, ол—күрүнениң, кооперативтиң азы колхозтун-даа хөренгизи болза, дөмей-ле совет тургузугга хоралыг херек кылдыр көрүп ялаңаар апаар.

Колхозтарның бүдүрүкчү күжүн бедитпейн, организастыг тургузуун быжытпайн тургаш, колхозтуң ниити ажылынга көдүрлүүшкүн кылыры берге. Бистиң колхозтарывыста күш-ажылдың организастыы болгаш бүдүрүкчүлүү амдыгаа чедирле куду деннелде турбушаан. Барыын-Хемчик районнуң колхозчуларының 33 хуузу күш-хүннериниң минимумун чедир күүсетпээн, а 9 хуузу бо чылдың дургузунда ажылдың кандыг-даа участогунга киришпээн. Мооң түннелинде колхозтарның үлешпес фондуларына 79,7 муң рубль чедир киртинмээн болган. Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозта 52 кижи күш-хүннериниң минимумун күүсетпээн, а 8 кижи шуут ажылдаваан болгаш 15 колхозчулар хуузунда хөлезилиг ажылдар кылып чайлаан.

Кандыг-даа ажылдың чедишкинниг болуру амыдыралга холбашкан партийжи-политиктиг болгаш партийжи-организастыг ажылдан кол хамааржыр. Колхозтарга удуртулганың деннелин бедидери дээрге, хамыктың мурнунда колхозтарның удуртур кадрларын шын шилиири, таарыштыр тургузары, өөредип кижизидери болур. Ажылдың ындыг чугула участогунга политиктиг билии шыырак, колхоз тургузуунуң айтырыгларын билир, чон-биле ажылдап шыдаар кижилерни киирер ужурлуг. Ол ышкаш колхозтарның ажылын хөгжүдеринге МТС-териин ролю улуг, олар болза, колхоз тургузуунуң индустриалдыг материал-техниктиг сууру, колхоз бүдүрүлгезиниң хөгжүлдезинге амгы үеде шиитпирлиг күш болуруи уттуп болбас.

Артель Уставын ёзугаар алырга, колхозтуң дээди органы ооң ниити хуралы болур. Ол болза, колхозчу массаларга болгаш удуртукчу кадрларга улуг кижизидилгелиг, ажылда четпестерни узуткаарынга, сорулгаларны шиитпирлээринге вугула чепсек болур. Колхозтуң ниити болгаш баштаар чериниң хуралдарын доктаамал чыылдырып, колхозчу амыдыралдың кол-кол айтырыгларын чугаалажып турар чорук ниитиниң ажыл-агыйын быжыглап, хөгжүдеринге шиитпирлиг рольду ойнаар.

Партия райкомнарының, ооң эге организацияларының болгаш бүгү көдээ коммунистериниң мурнунда амгы соңгаарлатынмас сорулга болза, колхозчу бүрүзүн ниитиниң өнчүзүн карак огу дег камгалаар, күш-ажылга ынак, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары кылдыр кижизидери болур.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалдарын тускай ном кылдыр үндүргени

«Совет садыгны улам ынай хөгжүдер хемчеглер дугайында», «Калбак хереглелдиң үлетпүр бараанныларының бүдүрүлгезин калбартырының дугайында болгаш оларның шынарын экижидериниң дугайында» база «Аъш-чем бараанныларының бүдүрүлгезин калбартырының болгаш оларның шынарын экижидериниң дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитединиң доктаалдарын Күрүненин политиктиг литературалар үндүрер чери тускай ном кылдыр парлап үндүрген.

Ук ном массалыг тираж-биле үнген.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

Украинада чаа бүдүрүлгелер

КИЕВ. Украин республикада шил сава кылырының Киевте ең улуг заводунуң тудуушкуну доозулган, ол завод чылда 50 миллион банкаларны (борбак шил сава) бүдүрүп үндүрер. Механика, шуткулга, керамика, газ хуваар цехтер, котель болгаш трансформаторнуң немелде станциязы ажыглалда дужаатынган. Ноябрьның 10-да силикат цехиниң деримелдериниң шенелдези эгелээн. Бүдүрүлгеде бүгү-ле бүдүрүлге чорудулгалары механизастатынган.

Бо чылын Украинада аъш-чем үлетпүрүнүң бүдүрүлгелериниң улуг тудуу калбарган, Харьковта бирги эзлчегниц механизастатынган сүт комбинады ажыглалда кирген, хөй янзы ассортиментилиг чемнер белеткээриниң тускай деримелдери-биле чепсеглетинген диэткомбинат ажыглалда дужаатынган. Ында автоматтарның дузазы-биле какаону, кофени болгаш сүттү кудуп турар.

Николаевте, Днепропетровскиде, Днепродзержинскиде сүт заводтарының, Одессада саржаг заводунуң, үс-чаг комбинадының, Херсонда, Винницеде, Проскуровта эьт комбинаттарының, Черниговта, Житомирде болгаш республиканың өске-даа хоорайларында ногаа кадырар заводтарның тудуушкуну дооступ турар.

(СЭТА).

—o—

Пөс аргыкчылары шуптузу нормаларын ажыр күүседип турарлар

ИВАНОВО. Ивановонуң Фролов аттыг шокар пөстер комбинадының пөс аргыкчылары баиырлал мурнуу чарыының күш-ажылчы эзлчээнде улуг көдүрлүүшкүн-биле ажылдаваннар. 10 айлар болгаш үш неделя иштинде пөс фабриказының коллективи пландан дашкаар идикхеп кылыр бедик сорттуг миллион метр пөстерни кылып үндүрген. Квартал программазынга немей амдаа 100 муң метрни бээр деп шиитпирлээн.

Чылдың эгезинден бээр продукцияның бот-үнезин пландан дашкаар чиигедип турганының хараазыбиле 1600 муң ажыг рубльди фабрика камнап алган.

(СЭТА).

Москваның «Красная швея» фабриказы продукция бүдүрүлгезин ай санында улгатырып турар. № 4 дааранылга цехиниң коллективи чыл эгезинден бээр оол улустуң 15 муң ажыг торгу сорочкаларын пландан ажыр кылып үндүрген.

Чурукта: белен продукцияларны хынаар комсомолчу Ольга Абраменкова (солагай талазында) дааранылкы-моторист Надежда Ивановадан даарап каан сорочкаларны хүлээп ап турары. Эш Иванова эзлчегде ийи чедир норманы күүседип турар.

Чуруу **М. Харлампиевтии.** СЭТА-ның пресслишези.

Бараанларга көдөө чоннуң негелдезин барымдаалаар

Центросоюзтуң баштаар чери көдөө чоннуң үлетпүр болгаш аъш-чем бараанларына негелдезин өөренип көөрүнүң болгаш ооң учедунуң дугайында айтырыгны чугаалажып көрген. Чурттуң янзы-бүрү районнарына хыналда-ассортиментиин 40 пунктуларын тургузары шиитпирлетинген. Олар болза, көдөөге чоннуң пөс-таавыга, идик-хепке, негелдериниң өскерлиишкиннериниң учедун үргүлчү чорудуп турар болур. Оон аңгыда Центросоюзтуң кол эргелелдери ажыл-агыйның, галантереяның культура бараанларына негелделериниң байдалының дугайында информацияны алырын организастап турар.

Район эвилелдериниң болгаш хереглекчилер ниитилелдериниң баштаар черлеринге магазиннерниң, лапкаларның негелделерин садып алыкчыларның күзелгеналдарын бараанларга чагыг тургузуп турарын саналдаан.

(СЭТА).

Торгунуң чаа комбинады

БЕНДЕРЫ. (Молдав ССР). Чуртта торгу үлетпүрүнүң ең улуг бүдүрүлгелериниң бирээзи болур торгу пөстер комбинадының тудуу ында калбарган. Баштайгы дузалаар корпустар, мастерскаялар, гараж болгаш өскелер-даа ажыглалда дужаатынган.

Ол комбинат ажыглалга 1955 чылдың төнчүзүнде кирер. Ук комбинат натуралдыг болгаш кылымал торгудан чыл бүрү 3 миллион метр хире пөстерни кылып үндүрер болур.

Комбинаттың ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыттарының бажыннарын шагда-ла тудуп эгелээн. Хөй-хөй квартиралыг баштайгы 6 бажыннар туттунган. Келир чылын аңаа ийи, үш кат чуртталга бажыннарының элээн каш кварталдары өзе берген турар.

(СЭТА).

Акы-дунма улустарның төлээлекчилериниң ужуражыышкын кежээзи

ГОРОДНЯ. (Черниговская область). Акы-дунмалышкы үш республикаларының—РСФСР-ниң, Украин ССР-ниң болгаш Белорус ССР-ниң кызыгаарларының белдиринге ноябрь 14-те акы-дунмалышкы үш улустарның төлээлекчилериниң ужуражыышкыны болган. Брянск, Черниговская, Гомель областарның колхозчулары аңаа чедип келгеннер. Украинаның тараажылары чаңчыкан чаңчылын ёзугаар РСФСР-ниң болгаш БССР-ниң төлээлекчилеринге быжыгып каан дустуг хлебти эккелгеннер. Кежээ Городно районнуң Культура Бажыңынга акы-дунмалышкы улустарның төлээлекчилериниң кежээзи ажытынган.

Партияның Городно райкомунуң секретары эш Сурун чыылганнарга изиг баиыр чедирип чүве чугаалаан. Кежээге колхоз бүдүрүлгелериниң мурнакчылары Сацкий, Ковальчук, Черкай олар чүве чугаалаваннар. Акы-дунмалышкы республикаларының тараажыларының недип алганы чедишкиннерни олар тус-тус илереткеннер.

Черниговская, Гомель болгаш Брянск областарының төлээлекчилери келир көдөө ажыл-агый чылын үлегерлиг эрттирери, колхоз ажыл-агынын улам ынай быжыглаары болгаш хөгжүдери дээш социалистиг чарыштың керээзин чарганнар. Орустарның, украиннерниң болгаш белорустарның киришкени бот-тывынгыр уран-чүүл киржикчилериниң улуг концерти-биле ужуражыышкын доозулган.

(СЭТА).

—o—

Колхозчулар инектерни садып ап турар

ЧИТА. СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң шиитпирлерин күүсетпишаан, областың колхозтарының баштаар черлери инек чок колхозчуларының инектенип алырынга дузаламчыны көргүзүп турар. Нерчинский-Заводский районнуң Калинин аттыг колхозунга ниити хуралдың шиитпирин ёзугаар колхозчуларга чеди инектерни саткан. Бүгү районда көдөө ажыл-агый артельдериниң 67 кежигүннери боттарының хуузунда инектерлиг болган.

(СЭТА).

Эйлиг-Хемниң Сталин аттыг колхозта

Улуг-Хем районнуң Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артелинде партия эге организациязының актив-биле кады бюро хуралы болган. Аңаа 1954 чылда төп, область болгаш район солуннарының чагылгазының дугайында айтырыгны чугаалашкан. Партбюронуң хуралы болза, келир чылдың солуннар, журналдар чагылгазын калбартып чорудар тускай харыысалгалыг кижилерни томуйлаан.

Солуннар чагылгазы партбюро хуралынга олурушкан активтен эгелээш, ол хүннүң дургузунда калбарып эгелээн, а шала кежээликтей ооң түннелин үндүрерге, «Шын» 38, «Тувинская правда» 4, «Кызыл тук» 33, «Тываның аныяктары» 13, төп солуннар 5, журналдар 4, ниитизиби-ле 151 кезек солуннарны, журналдарны коммунистер, комсомолчулар болгаш колхозчулар чагыдып алган. Чагытынган солуннарның, журналдарның 95 хуузу чыл хуусаалыг, чагыдылганың шынарын экижидеринче, тодаргайлаарга бижидилгени чыл хуусаалыг болдурарынче кол кичээнгей салдынган, партбюронуң хуралындан томуйлатырган эштер К. Урангай, К. Кечил-оол, Н. Майгын-оол, А. Ангакпан, К. Дүкүреш олар солуннар чагыдылгазын калбартыр талазы-биле ажылды идепкейлиг чорудуп турар.

* * *

Областың «Шын» болгаш районнуң «Кызыл тук» солуннарының номчукчуларының конференциязы колхозтуң клубунга ол кежээ болган. Конференцияга 36 кижи олурушкан, аңаа «Совет парлалганың күжү—ооң масса-биле сырый харылзаазында» деп илеткел болган. Солуннарның ажылында бар чедишкиннерни болгаш четпестерни номчукчулар Н. Майгын-оол, К. Урангай, М. Садыы болгаш оон-даа өскелер илередип чугаалавышаан, боттарының саналдарын бергилээн.

* * *

Бижик билбестерни бижикке өөредириниң көдөө клубта 16 кижи дыннакчылыг бөлгүмүнүң (башкызы эш Байыр), 22 кижи дыннакчылыг бижикти биче билирлерни бөлгүмүнүң (башкызы эш Өшкү-Саар) кичээлдери болуп эрткен. Колхозта бижик өөредилгезиниң бөлгүмнери октябрьның эгезинден бээр ажылдап эгелээн. бо аразында элээн хөй кичээлдер эрткен, бөлгүмнериниң өөредилгези доктаамал болуп турар, колхозчулар бижикке эки өөренип алыр дээш сонуургалын салган.

* * *

Колхозчуларның ниити хуралы болган. Ол хуралга «ССРЭ-ниң көдөө ажыл-агыйын улам ынай хөгжүдер хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын колхозчулар танышкан. Ниити хурал колхоз бүдүрүлгезинде аксеткиллиг ажылдап, бүдүрер ажыл нормазын 2—3 катап ажыр күүседип турар амгы үеде уруглары хөй, малы чегей колхозчуларга дузаламчы көргүзер дугайында, ылангыя күрүнеден узун хуусаалыг чээли алыр дугайында айтырыгларны чугаалашкан.

Көдөө ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдер дугайында партияның болгаш чазактың хемчеглерин колхоз бүдүрүлгезин көдүрериниң тодаргай программазы кылдыр колхозчулар хүлээп алган. Хуралга сапал берген колхозчулар К. Чанчып, К. Опан, К. Кенден, М. Садыы болгаш оон-даа өскелер колхозтуң ниитиниц малының баш санын өстүрерин, оон продуктулуун бедидерин, малдың уксаазын экижидерин, эки шынарлыг, чылыг кажааларны четчири-биле, малдың чем-суурун хөйү-биле белеткээрин, корнеплодтарның тарылгазын калбартырын, колхозчуларның хуузунда малын өстүреринге чоруур таарымчалыг чүүлдерни кылырын боттарының саналдарынга онзалап чугаалаваннар.

Амгы үеде мал талазы-биле колхозчуларга дузаламчы көргүзер дугайында колхоз баштаар черинин киирген саналын ёзугаар 18 колхозчу өрегелерге мал-биле дузаламчы көргүзерин ниити хурал шиитпирлээн. Колхоз ниитиниң чылгы малының баш санын өстүрериниц планын 122 хуу, хойнуң болгаш ешкүнүң баш санының өзүлдезиниң планын 105,6 хуу күүсеткен. Хуралга сөс ап чүве чугаалаан колхозчу эш Дүндүг Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың кижилер дугайында улуг сагыш салыышкынынга сактып четпес өөрүп турарын илереткен. Бистиц партиявыстың болгаш чазаавыстың ажылдап кылган политиказын амыдыралгаа боттандырар дээш бүгү-күжүн бээр дугайын ол бүзүреткен.

Колхозчуларның ниити хуралының сөөлүнде, кино-механик эш М. Кукарин «Көк далайның шуут-ла чанында»—деп кино-чурукту колхозчуларга сонуургадып көргүскен.

* * *

1954 чылда тараа культуралары-ның дүжүттүүн бедидеринче, келир чылдың часкы тарылгазынга баш удур белеткениниц талазы-биле хемчеглер алдынып турар. Колхоз баштаар чери суггарылга бугаларының дөзүн болгаш унун септээр тускай звеноларны организастап тургускан, оларны эш Шулуун удуртуп турар. Эйлиг-Хемниц кол бугазының дөзү үрелген, ону хөй довурак дуй апарган черинге баштайгы күнде 8 колхозчулар ажылдаан, олар ханызы чартык метр, элээн калбак хемчээлдиг 100 ажыг метр чериц довураан казып үндүрген болгаш аштаан. Буга ашталгазы элээн каш хүннерде үргүлчүлээн.

* * *

Колхозтуц хойжузу, коммунист эш К. Опан 1949 чылда ол колхозка киргеш, ажаары-биле баштайгы үеде 140 баш шээр малды хүлээп алган, оон бээр колхозтуң хоюн кадарып, ажаап келген. Хойжу К. Опан бо чылга чедир малдың чаш төлүн хорамча чокка, менди өстүрүп келген. Бо чылын ооң ажаалгазында хой мал 1949 чылдаазындан кашдаа катап хөй өзүлделиг болган.

ССРЭ-ниц көдөө ажыл-агыйын улам хөгжүдер хемчеглериц талазы-биле партияның ТК-зының Пленумунуц доктаалын херек кырынга боттандырар дээш колхозчу хойжу чаа, бедик хүлээлгелерни ап, шудургу ажылдап турар.

Эш Опан кыштаглаашкынга белеткел ажылын үлегерлиг доокан. Ол бодунуц ажаап турар хойларын Эйлиг-Хемниц Теректиг-Сайырда кыштадып турар, кыштагда кажаалар септетинген, кышкы байдалга мал ажаарының чогуур негелделери тургустунган.

Совет Армияның согуушкуннуг күжү — совет артиллерияга алдар!

Социализм чурттунун күчүлүг артиллериязы

Бистиң улуг Төрээн чуртувустуң бүгү улустары Совет Чепсектиг Күштер-биле кады Артиллерияның Хүнүн демдеглеп, алдарлыг дайынчы артиллеристерни болгаш артиллерия үлетпүрүнүң ажылдакчыларын хүндүткеп турар.

Артиллерияның Хүнүн байырлаар чорук Сталинград чанынга гитлержи шериглерни чылча шаап эгелээниниң төөгүлүг хүнүнге холбажып доктаатынган. Ол тулчуушкун Совет Армияга болгаш ооң артиллериязынга онмас алдарны тутсуп берген. Бодунуң чанныктыг оду-биле бистиң алдарлыг артиллериявыс Ада-чурттуң Улуг дайынының бүгү тулчуушкуннарының үезинде чадаг шеригге орукту чедиишкинниг арыглап берип келген болгаш фашистиг Германияны, империалистиг Японияны чылча шаварынга шылгарангай рольду ойнаан.

Артиллеристерниң чанчыл болган байырлалы бо чылын патриотчу кайгамчыктыг көдүрлүүшкүннүң байдалында демдеглетирип турар. Бистиң Төрээн Коммунистиг партиявыстың удуртулгазы-биле совет улус коммунизмче бүзүрелдиг бурунгаарлап бар чоруур. Коммунизмниң тудукчузу—бистиң улузувустуң амыдыралы аас-кежиктиг, хандыртынган болгаш өөрүшкүлүг турзун дээш партия болгаш чазак бүгү-ле үүлдерни кылып турар. Коммунистиг партияның мерген угаанныг политиказын бүгү хемчег-биле деткивишаан, бистиң кижилеривис ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң салган сорулгаларын сорук кирпишкинниг боттандырып турар.

Совет Эвилели тайбының политиказын чайгылыш чок чорудуп келген болгаш чорудуп турар. Тайбының херээ дээш чүткүлдүг демисешпишаан, совет кижилер ССРЭ-ниң камгалалын могаг чокка быжыдар, сайзырангайжыдар дугайында ыраажыг хүлээлгезин ооң-биле кады үргүлчү сактып чоруур.

Тайбынны болгаш Совет Эвилелиниң айыыл чок чоруун бистиң Чепсектиг Күштеривис, ооң одуругларында совет артиллеристер серемчилелдиг болгаш ынаныштыг камгалап турарлар.

* * *

600 ажыг чылдар мурнунда Руська төрүтүнген бистиң артиллериявыс хөгжүлдениң алдарлыг оруун эрткен. Орус артиллеристер шагдан тура-ла дээштиг адыышкынның мастерлери кылдыр санатырып келген. Бистиң эртемденнеривис, конструкторларывыс, бүдүрүлгечилеривис артиллержи чепсектиң чаа-чаа хевирлерин тургузар талазы-биле Барын Европаны хөй удаа ажып чораан. Орус эртемденнериң болгаш инженерлериң ажыдыышкыннары артиллерияның бүгү делегейге хөгжүлдезинге шиитпирлиг саңдарны көргүзүп чораан.

Ынчанмыжа, хаан ёзунуң үезинде бүгү-ле даштыкы үүлдерге согурубиле мөгейип, чүдүп чораан дүжүметтериң мелегей чоруу орус артиллеристериң мурнакчы бодалынга боогдал болуп турган. Хаанныг Россияның экономикага хожудааны ада-чурт артиллериязының хөгжүлдезин база-ла моондактап турган. Артиллерияның бүгү талалыг хөгжүлдези үүгле Октябрьның социалистиг Улуг революциязының соонда эгелээн.

ДОБЛЕСТНЫМ АРТИЛЛЕРИСТАМ — САЛЮТ РОДИНЫ!

АЛДАРЛЫГ АРТИЛЛЕРИСТЕРГЕ — ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ САЛЮДУ!

Чурукчу М. Соловьевтуң чураан плакады.

Социалистиг Ада-чуртту камгалаарынга Совет Армияны тургузуп тура, Коммунистиг партия артиллерияны хөгжүдериниче улуг кичээнгейни салган. Бистиң Төрээн чуртувустуң дайзыннарынга удур тулчуушкуннарга өзүп быжыккан совет артиллерия хамааты дайынның үезинде-ле Совет Армияның от-биле согар ыол күжү болу берген.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак, капиталистиг хүрээлээшкинни барымдалааш, бистиң Төрээн чуртувустуң камгаланыр аргалыын быжыглаар дугайында үргүлчүүн сагыжын салып турар. Дайын мурнундагы беш чылдарны чедиишкинниг күүсеткени күчүлүг шериг техниказының, ооң иштинде артиллерия бооларын болгаш ок-чемзээн бүдүрериниң индустриалдыг базазын тургузарын хандырган. Ада-чурттуң Улуг дайынының эгелээриниң мурнунда-да Совет Армия делегейде эң тергиин, бирги чергениң артиллериялыг турган.

Дайын мурнундагы беш чылдарның үезинде Төрээн чуртка болгаш Коммунистиг партияга изии-биле бердинген командылакчы кадр артиллеристерни өөредириниң талазы-биле улуг ажыл чорутунган. Чалбыыштыг совет патриотизмниң ёзузунга Коммунистиг партияның кижизиткени совет артиллеристер Ада-чурттуң Улуг дайынының тулчуушкуннарынга боттарының дайынчы хүлээлгезин алдарлыг күүсеткеннер, бедик харыысалгалыг болурун, маадырлыг чоруун болгаш дайынчы мергежилин көргүскеннер.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Төрээн чуртунуң мурнунга шылгарангай алдар-хавыязы дээш Совет Армияның 1600 ажыг артиллеристеринге Совет Эвилелиниң Маадыры деп атты тывыскан, чүс-чүс муң артиллеристер орденнер болгаш медальдар-биле шаннаткан. Дыка хөй артиллержи кезектер дайынчы мергежили, маадырлыг чоруу дээш гвардейжи кезектер болган.

Ада-чурттуң дайынының чылдарында совет артиллерия сан-даа, шынар-даа талазы-биле өскен. Танкага удур, зениттиг болгаш өскедаа пушкаларны, реактивтиг установкаларны, миномёттарны, боду чоруур үгер-бооларны ол улам-на хөй-хөйү-биле ап турган. Совет Армияның шаап-халдаар операцияларының үезинде гаубицалыг болгаш ыракшыл пушка артиллериязын бистиң үлетпүрүвүс хандырып берип турган.

Дайын үезинде Совет Армияның артиллериязының онза шапкын өзүлдези үлетпүр ажылдакчыларының үткүлдүг күш-ажылының ачызында, Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың организакчы кайгамчыктыг ажылының ачызында болдунар аргалыг болган. Дайынның баштайгы үезинин аар-берге байдалдары, үлетпүрну төөн чүкче чайладып көжүрер чорук турза-даа, ажыл-агыйның социалистиг системазының артык күштерин ажыглап турган, партия болгаш чазак шериг заводтарының продукциязының чайгылыш чок өзерин хандырган. Дайынның сөөлгү үш чылдарының дургузунда бистиң артиллерия үлетпүрүвүс ийзы-бүрү калибрлиг 120 муң хире үгер-бооларны чыл бүрүде бүдүрүп үндүрүп турган. Миномёт үлетпүрү 1942—1944 чылдарның дургузунда 100 муң хире миномёттарны чыл бүрүде үндүрүп турган.

Боттарының шаап-халдап турган үезинде совет шериглер артиллериябиле кайы хире хандыртынып турган дээр дугайын дараазында саннар хереченлеп турар. Бир эвес делегейниң бирги дайынында бир үгер-боо чадаг шеригниң атакалап турган 20—30 солдаттарынга онаажып турган болза, Ада-чурттуң Улуг дайынының үезинде —4—5 солдатка онаажып турган. Берлин дээш тулчуушкунга совет таладан 41 муң ажыг үгер-боолар болгаш миномёттар киришкен.

Коммунистиг партияга удуртурган болгаш совет улустуң ынакшылын чаалап алган бистиң артиллериявыс Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында кайгамчык улуг күш кылдыр өскен.

* * *

Делегейниң ийи дугаар дайынынга бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгени чедип алгаш, Совет Армия Азияның болгаш Европаның улустарын фашистиг кулданыгның кыжаныындан адырып каан. Ол улуг тиилелгениң ачызында демократияның болгаш социализмниң күчүлүг лагери тыптып келген, Совет Эвилелинге баштаткаш, ол лагерь тайбың дээш, делегейниң чаа дайынын болдурбазы дээш шынчы демиселди чорудуп турар.

Амгы үениң шериг техниказының бүгү хевирлери, ооң иштинде водородтуг бомбалар болгаш атомнуг бомбаларның чаа-чаа хевирлери бодунда бар болуп турар болзажок, Совет Эвилели кымга-даа кыжанмаан болгаш кыжанмайн турар. Бодунуң тайбыңга ынакшылдыг политиказыга шынчы Совет чазак боочепсектин дыка кызырылдазын чорудар, массалыг узуткаашкынның чепсектериниң атомнуг, водородтуг болгаш өске-даа хевирлерин ажыглаар чорукту хоругдаар деп, өске чурттарның чазактарынга саналдап келген-даа, саналдап турар-даа.

Тайбының херээ дээш шудургу демисешпишаан, совет улус ооң-биле кады делегейниң империалистиг лагериниң агрессчи бодалдарын чаңгыс минутада-даа утпайн турар. Быстер Совет Эвилелиниң камгаланыр күчүзүн могаг чокка быжыглаар хүлээлгелиг бис. Совет кижилер болза, дайынның кандыг-даа авантюристериниң болгаш өнчүкчөнгээчилериниң изиринкен баштарын соодарынга, Совет Эвилелиниң социалистиг чаалап алыышкыннарын болгаш күчүзүн хүндүткээр кылдыр оларны албадаарынга кезээде белен турар ужурлуг.

Совет кижи бүрүзү бодунуң бүдүрүлге участогунга чүткүлдүг ажылдап тургаш, тайбының база улустарның айыыл чок чоруунуң паганазы — бистиң Совет күрүневисти улам ыңай быжыглаарын деткип турар.

Совет Эвилелиниң камгаланыр аргалыын бедидеринге улам идепкейлиг киржиринче чүткүвүшаан, бистиң чурттуң ажылчы чоннары Армияга, Ужар-үүлге, Флотка дузалаарының Бүгү-эвилел эки-тура өөрилелинче (ДОСААФ) кирип турар. Ол массалыг камгалал организациязынга бо чылдың октябрьдан 1954 чылдың январь 1-ге чедир удуртур органнарның отчёттары болгаш соңгулдалары чорутунуп турар. Отчёт-соңгулдалыг кампанияга идепкейлиг киришкеш, ДОСААФ-тың хөй миллион кежигүннери ниитилелдиң ажылын экижидеринге дузалаар.

Улустуң ынакшылынга, сагыш салыышкынынга бүргетирген Совет Армия совет кижилериниң тайбың күш-ажылын серемчилелдиг камгалап, бистиң Төрээн чуртувустуң кызыгаарларының ыдыктын хандырып турар. Чепсектиң өске хевирлериниң дайынчылары-биле кады артиллеристер боттарының мергежилин сайзырангайжыдып, чурумун быжыдып турарлар.

Бистиң социалистиг Төрээн чуртувуска болгаш Коммунистиг партиявыска бердинген артиллеристер боттарының чепсээн бүрүн беленинде тудуп турар. Партияның болгаш чазактың баштайгы-ла кыйгырыын ёзугаар олар Совет күрүнениң эрге-ажыктарының камгалалынга турупторлар, тайбынче, ССРЭ-ниң улустарының айыыл чок чоруунче холун суккан кандыг-даа агрессорга өлүмнүг буза шавыышкынны таварыштырарлар.

Совет Артиллерияның кончуг эки өөредилгелиг дайынчызы

Ада-чуртту камгалаары ССРЭ-ниң хамааты бүрүзүнүң ыдыктыг хүлээлгези болур деп Конституцияда, хоойлувуста онзалап бижээн.

Ол ыдыктыг хүлээлгенин хүндүлүг үлүүн күүседири аныяк комсомолчу А. Даржаага таварышкан турган. Комсомолчу Даржаа Төрээн чуртунуң күчүзүн, ооң ажылчы чоннарның тайбың ижин камгалаар ол алдарлыг болгаш хүндүлүг хүлээлгенин шериг херээниң дайынчы болгаш политиктиг билиглериниң кончуг эки көргүзүглери-биле күүседип эрттирген.

Даржаа артиллерияның шериг кезээнге келгеш, удаваанда бодунга онаашкан бүгү шериг даалгаларын мерген болгаш ылап күүседип келген. Шериг албанының хүндүлел самбыразында кончуг эки дайынчыларының аразынга Даржааның ады чыдып калбас турган. Ол хүндүлүг хүлээлгени эрттирген чылдар үезинде ооң шериг херээнге кончуг эки өөредилгези дээш ону шериг округунуң дужаалы ёзугаар «кончуг эки разведчик» деп ийи демдектер-биле шаннаан.

Комсомолчу Даржаа аңаа тургаш, дайынчы билиглерин үүгле бодунга кончуг эки шингээдип шыдаан эвес, харын ону канчаар чедип алганынын бүгү арга-дуржулгазын өске эштеринге база дамчыдып берип турган.

Төрээн чуртунуң мурнунга кончуг эки бараан болганы дээш комсомолчу Даржаа ВЛКСМ ТК-ның хүндүлел бижии болгаш кезектиң командириниң мактал бижии-биле шаннадып турган.

Комсомолчу Даржаа бодунуң ыдыктыг болгаш хүндүлүг хүлээлгезин кончуг эки эрттиргеш, төрээн крайынга чедип кээп, башкы училищезиниң 3-кү курзунда бодунуң өөредилгезин чедиишкинниг уламчылап турар. Ол ам ында хөй-ниитичи мурнакчы студентилерниң бирээзи.

Комсомолчу Даржаа башкы училищезин база-ла кончуг эки демдектер-биле доозар дээрзинге быжыы-биле идегеп болур.

Д. ЕНДАН.

Колхозчуларга баштайгы авансыларны тыпсып турар

Улуг-Хем районда «Партияның XIX съездизи» колхоз (даргазы эш Сырбыккай, партия организациязының секретары эш Шивит-оол) 1953 чылдың дүжүдүн чидириг чокка ажаап албышаан, күрүнеге тараа дужаарын, натура төлевирин база көдээ ажыл-агыйның продуктуларын белеткээриниң күрүне планнарын чедиишкинниг күүсеткен. Ол ышкаш бо чылын аңдарза чогуур 400 га черин агротехниктиг негелдеге дүүштүр 450 га кылдыр күүсеткен.

Ону барымдалааш, бо чылдың дүжүдүнден 50 тонна ажыг кызылтасты колхозчуларның чартык чылда ажылдап алган күш-хүнүнге баштайгы аванса кылдыр тыпсырын колхозтуң ниити хуралындан шиитпирлээн.

Ол шиитпирни ёзугаар колхозтуң инекчилери эштер Санчы-Мидипке тонна хире кызылтасты, Алдай-оолга чартык тонна ажыгны, хойжулар Дөтпеге 8 центнер хирени, Суван-оолга чеди центнер ажыгны, Дадар-оолга 6 центнер ажыгны, Бойду, Чөлбен-оол, Мунзук болгаш Сарыг-бай оларның кижи бүрүзүнге-ле чартык тонна ажыг кызылтасты, чылгычылар Төре 7 центнер ажыгны, Сотпага 6 центнер ажыгны, № 11 трактор бригадазының трактористери эш Амырбитке 1 тонна 2,5 центнер ажыг кызылтасты баштайгы аванса кылдыр бербишаан 110 эш кидис идиктерни колхозчуларга, ылаңгыя малчыннарны мурнады авансага киириштир үлеп берген.

Т. КОНГАР.

Садыг ажылынга партияның удуртулгазын күштелдирер

Коммунистиг партия, Совет чазак ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалының чечектелиишкинин боттарының дээди хоойлузу деп санап турар. Совет садыгны улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитединиң доктаалы совет садыгның ажылын улам-на чаа бедик чадаже көдүрер болгаш чоокку ийи-үш чылдарның иштинде үлетпүр болгаш аъш-чем бараааннары-биле чонну хандырарын дыка бедидерин айтып турар. Ооң-биле кады садыг ажылын шын удуртур, аңаа хүн-бүрү боттуг дузаламчыны чедирер чорук партия, совет организацияларның ыол сорулгазы.

Садыг дугайында партияның болгаш чазактың доктаалын ажылчы чоннарга болгаш садыг ажылдакчыларынга даныштырарын калбаабиле чорудары болгаш ол доктаалдың күүселдези дээш ажылдаары партия организациязының хүлээлгеза болур.

Улустуң хереглелиниң бүгү бараааннары-биле чоннуң хандырылгазын улуу-биле бедидер, совет кижилериниң материалдыг чаагай байдалын улам ыңай экижидер талазы-биле соңгаарладып болбас сорулгаларны шиитпирлээринге партияның Чөөн-Хемчик райкому районда садыг ажылын экижидеринче сөөлгү үеде элээн хемчеглерни ап чоруткан болгаш райпокуң ажылын экижидер дугайында СЭКП райкомунуң бюрозунга ийи удаа чугаалашкан. Совет садыгның ажылын амгы негелдениң бедик деңнелинге дүүштүр харыылап шыдаар шырак удуртур кадрлар-биле районнуң садыг организацияларын хандырган. Районда 27 садыг четкилери ажылдап турар. Партия райкомунуң доктаалының күүселдезин үргүлчү хынап, садыг ажылдарында четпестерни узуткаар дугайында партия хуралдарынга чугаалажып, хемчеглерни ап турар.

Калинин, Сталин аттыг болгаш «Большевик» колхозтарда партия эге организациялары садыг ажылынга хүн-бүрү дузалап, садыг дугайында айтырыгны партия хуралдарынга тургузуп, хемчеглерни ап турарлар. Чоннуң негелдезин хандырарынче кичээнгейни салып, садыг ажылын экижидеринче сагыш салып турганының түңнелинде район ниитизи-биле эрткен чылын бараан саарылгазының планын 111 хуу, көдээ ажыл-агыйның продуктуларын белеткээр талазы-биле планны 107 хуу, 1953 чылдың 9 айларның бараан саарылгазының планын 106 хуу күүсеткен.

Чоннуң материалдыг хереглелиниң өзүп турарының херечизи болза, үлетпүр болгаш аъш-чем бараааннарының саарылгазын 1952 чылга деңнээрге, 1953 чылдың 9 айларның дургузунда бир миллион чартыктан хөй түңнүг рубльдиң бараааннары саарылган. Ажылчы чоннарның өзүп турар материалдыг болгаш культурлуг негелдезин хандырарынга болгаш садып алыр аргаларын бедидеринге партияның болгаш чазактың аъш-чем болгаш үлетпүр бараааннарынга өртек чиигелдези таарымчалыг байдалды берип турар. Чоннуң кол хереглел бараааннары: шай, таапкы, дус, оттуг ыяш, чигир, керосин, янзы-бүрү пөс аймаа районнуң бүгү магазиннеринде бар. Магазиннериниң ажылын экижидеринче сөөлгү үеде улуг хемчеглер алдынган. Сталин аттыг колхозта магазинни чаартып тургускан. Колхозтуң удуртур ажылдакчылары эштер Ревнюк, Бавуу-Доржу, Танзы-Белек майгын ажылынга эки дузалажып турарлар. Ол ышкаш «Октябрь 30 чыл ою», «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтарда майгыннарны септеп тургускан. Чадаана хоорайда столоваяларның болгаш чайнаяларның ажылын экижидеринче хемчеглерни алган.

Өглерден чаагайжыткан бажыннарже көжүп кирген колхозчуларга демир оруннар, стол, сандай хереклелдери болгаш бажың хереклелдери садары дыка көвүдээн. Хереглекчилериниң негелде хомудалының дугайында өй-шааанда хемчеглерни ап турар.

Совет садыгны улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалын херек кырынга боттандырар талазы-биле ажыл садыг ажылдакчыларының ортузунда калбарган. Ол дугайында лекцияларны, беседаларны, плеткелдерни чоннуң ортузунда үргүлчү чорудуп турар. Садыг кадрларының мергежилин бедидер, совет хереглекчини культурлуг хандырар талазы-биле 4 удаа семинарларны чоруткан. Боттарының мергежилин бедидип турар кадрлар көвүдеп турар. Сталин аттыг колхозта садыгжы эш Капарцев, Иймеде—эш Сотпа, Чадаана хоорайда хлеб быжырыкчызы Таня Куулар, мал базазында эш Комбу-Сюрюн ышкаш кижилер бар.

Бистиң чуртка бараан саарылгазы чайгылыш чок өзүп турар хирезинде чамдык бараааннарга чоннуң хереглели ам-даа долу эвес хандыртынып турар. Садыгның улам ыңай хөгжүлдезинге болгаш чоннуң хандырылгазын экижидеринге шаптык болуп турар улуг четпестер районнуң садыг организациязында бар. Бо талазы-биле партия райкомундан эгелээш эге организацияларга чедир садыг ажылын четпес удуртуп турар болгаш холга ам-даа ап чыдавайн турарын база айтыр херек. Ооң түңнелинде садыгның чамдык ажылдакчыларында чонга ээлдек эвес, ажылга ээ-харыысалга чок үүлдер бар. Райпо шугумунда үүс муң ажыг рубль өре-самчыгдал бар, сан-дүңнел эмге-сексе чок. Садыларга доктаатынган ажылдаарының шак корум-чурумун үрээр, каш хонуктарда магазиннерни хаар, чок болза ажытса чогуур шагында ажытпас үүлдер бар.

Садыг организациялары чоннуң негелделерин багай өөренип көрүп турар болгаш бараааннарның хуваалдазынга база сөөртүп чедиреринге улуг алдагдалдарны кылып турар чорук облпотребсоюзта бар деп демдеглээр апаар. Чонга эргежок чугула бараааннарның садыглаашкыны даарыштынмаан, четчир санныы-биле бар бараааннарны садыгга үзүктел дирер чоруктарны болдуруп турар. Каш чижектерден көөрге-ле билдингир. Бо эрткен чазын Чадаанаже хөй санныг херексел чок лампалар октатынган турган, ооң хереклелдери өске майгыннарның складтарынга тургулаан. Амгы үеде колхозтарга хереклиг соңга шилдери, кидис идик, сава аймаа, ъат дерии болгаш өскедаа бараааннар кончуг ховар. Облпотребсоюз болгаш райпо баштаар чери областың болгаш районнуң тыва чонунуң амыдырал чурталгазы чаартынганы-биле холбаштыр хереглел өскерилген болгаш өскен деп чүвени өөренип көрбээни-биле культура-амыдыралдың бараааннары ховар.

Облпотребсоюз райпону онза багай удуртуп турар болгаш боттуг дуза көргүспейн турар.

Районда көдээ ажыл-агыйның продуктуларын белеткээр ажыл онза багай чоруп турарын база айтыр херек.

Садыг ажылын экижидер талазыбиле партияның удуртулгазында четпестерни узуткаар, чоннуң доктаамал өзүп турар негелделерин хандырар, совет кижилериниң чечектелиишкининиң дугайында сагыш салыышкын бистиң партияның дээди хоойлузу болур.

Магазиннериниң болгаш столоваяларның ажылын хүн-бүрү контрольдаары совет садыгның принцивин үрээрлер-биле шынгыы демиселди чорудары, магазиннериниң болгаш столоваяларның ажылында илереткинген четпестерни өй-шааанда узуткаарынче хемчеглерни алыры болгаш чонну үзүктел чок хандырарын чедип алыры база партияның болгаш чазактың совет садыг дугайында доктаалын күүседир дээш ажылдаары районнуң партия организациязының хүлээлгези болур.

К. ДИЛГИЖЕК,
СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң секретары.

Пропагандистерниң билиин бедидеринге

Улуг-Хем районнуң партия, комсомол организациялары пропагандистериниң билиин бедидеринге, практиктиг ажылының дуржулгазын байыдарынга бүгү хемчеглерни ап чорудуп турар. 1953—54 өөредилге чылы эгелээнинден бээр пропагандистериниң элээн каш семинарларын район төвүнге болгаш чер-черлерге организастап чоруткан.

Ноябрьның 2-де партия райкомунуң организастааны бир хүннүң семинарынга көдээ пропагандистерден 10 кижи кээп олурушкан. Аңаа тематикалар аайы-биле лекциялардан аңгыда пропагандистериниң дуржулга солчуушкуннары база болган. Бо талазы-биле эштер Чүлдүм, Даваа, Санчы олар боттарының ажылдарын тус бүрү илереткен.

Комсомол райкомунуң организастааны семинарга 12 кижи олурушкан. «СЭКП-ниң бежен чыл ою» база делегей байдалының дугайында лекцияларны эштер А. Градоев, Н. Кошелев олар номчаан. Семинарның дыңнакчылары СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын база өөренип эрткен.

СОВЕТ ТУРГУЗУГ

Социалистиг чарыштың мурнакчызы суму Соведи

Өвүр районнуң Саглы суму Соведи (даргазы эш Лгбаан) барык-ла ийи чылдың дургузунда районнуң суму Советтериниң аразында социалистиг чарыштың мурнакчызы болуп келген.

Бо чылдың III-кү кварталында кылган түннел өзугаар алдырга, ук суму Соведи база-ла мурнакчы болуп илерээн. Партианың XIX съездиниң шиитпирлеринге болгаш СЭКП-ТК-ның сентябрь Пленумунуң төөгүлүг доктаалынга сорук кирген ажылчы чоннар-биле бодунуң хүн-бүрү харылзаазын ол суму Соведи улам-на быжыглап турар.

Совет бодунуң сессияларын доктаамал чыылдырып, ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң айтырыгларын чугаалажып, үндүрген шиитпирлериниң күүселдезин организастаар хемчеглерни экижиткен. Сессияларга мал ажылы хөгжүдер хемчеглериниң айтырыгларын, хову ажылының база улус өөредилгезиниң дугайын 3—3 удаа, саң-хөөнүн айтырыын бир катап, «Кызыл тук» колхозтуң ревизия комиссиязының ажылын 1, социалистиг чарыштың түннелдериниң дугайын 3 удаа чугаалажып, тускай шиитпирлерни үндүрген турган.

Партианың болгаш чазактың шиитпирлерин амыдыралга чедиишкиниг күүседир дээш ажылчы чоннарның ортузунга тайылбыр-массалыг ажылдарны ажыл-агыйжы, политиктиг сорулгаларга дүүштүр чорудуп келген. Суму Совединиң болгаш ооң доктаамал комиссияларының ажылы план ёзугаар чоруп турар.

Хамаатыларның иниити хуралдарын 7, активтиң чөвүлел хуралдарын 15 катап чыылдырган. Депутаттар боттарының соңгукчуларының мурнунга отчёттарын ай санында кылып берип, ажылчы чоннуң негелде хомудалдарын, дилеглерин чогуур үезинде харыылап берип турарлар.

Колхоз тудуу багай эвес организастатынган. Чурттал-га бажыннарының тудуу бүрүн күүсетинген, ооң иштинде 13 бажың ажыглалда кирген. Тудутга туйбу, чугай, ыяш белеткээр план күүсетинген. Колхозчу тудугжуларда эштер Шири, Санчы-Бидип, Дайдан олар эң эки ажылдап турарлар.

Мал ажылында чедиишкиннер бар. Колхоз 66 баш белерден 62 кулуннарны, 122 баш инектерден 121 бызааларны, 1192 баш хой, өшкүлерден 1199 анай, хураганнарны алган. Мал кыштагладыышкынынга белеткол-логгуур үезинде чоруткан. Малдың 6 чаа кажааларын тудар план күүсетинген. Мал чеми четчири-биле белеткетинген. Малчыннарның аразында эштер Дамдын, Саая Лопсан олар үлегерлиг ажылдың түннелин көргүскеннер. Суму Совединиң активиниң хана солун, көргүзүг самбыразын үндүрериниг киржилгези улам идепкейжээн. Колхозта күш-ажылдың сагылга-чуруму, учёт-отчёттуң байдалы элээн экижээн.

Ол бүгү организакчы болгаш кижизидикчи ажылдарның ачызында, суму Совединиң көдээ ажыл-агыйга удуртулгазының талазы-биле чедиишкиниериниң деңнели районнуң өске суму Советтеринде байдалдан артык болуп турарын демдеглээри чугула. Чүл дээрге, колхоз бо чылдың часкы тарылга планын 187 хуу күүсеткен. Күрүнеге тараа дужаалдазының талазы-биле үзе санашкан. Келир чылдың тарылгазынга үрезин уруушкунун дооскан. Күскү чер аңдарылгазының планы күүсетинген. Хову ажылында эштер Ажыймаа, Багын, Сүүр-оол, Шулуун, Мынчын олар хүн-бүрү ажыл нормазын үргүлчү ажыр күүседип келгеннер.

Суму майгыны бараан саарылгазының планын 81 хуу күүсеткен. Саржаг, эьт, дүк садыг алыышкының планнарын күүседип алган.

Сумуга күрүне чээшкининиң тарадылгазы, бот онаалда үндүрүүнүн чыылдазы 100 хуу күүсетинген.

Школаның болгаш эмнелгениң ажылы улам экижип турар.

Партия, совет, ажыл-агый органнарының болгаш хөй-ниити организацияларының хүн-бүрү удуртулгазы-биле Саглының ажылчы чоннары, колхозчу тараажылары сумунуң ажыл-агый, культура тургузуушкунунга моон соңгаар-даа улам чаа-даа чедиишкиннерлиг болуру чугаажок.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Колхоз суурунда чаагайжыдылга

Чөөн-Хемчик районнуң Хайраканда Сталин аттыг колхозтуң ажыл-агый болгаш колхозчуларның культурлуг чаагай амыдыралы чыл келген тудум-на сайзырап турар. Дүүнгү самдар өглерге чурттап олурган дыка хөй араттар колхозчу сууржүн амыдыралче шилчээш, культурлуг чырык бажыннарда чурттап турарлар.

Колхозтуң суурунда школа, интернат, ясли, эмнелге пунктузу болгаш хереглел кооперациязының магазини ажытынган. Колхоз төвүнде мүн ажыг ном фондулуг чаа библиотеканы организастап тургускан. Ында Ленинниң болгаш Сталинның классиктиг чогаалдары, көдээ ажыл-агыйның, чечен-чогаалдың номнары болгаш өске-даа литературалар бар болуп турар. Библиотеканың доктаамал номчукчулары 100 ажып турар.

Колхоз чаа электростанциялыг, колхозчуларның чурттал-га бажыннары, суурда янзы-бүрү албан черлери Ильичиниң лампалары-биле чырытынган. Харын колхозчуларның хол-биле хөй күш үндүрүп турган ажылдарын механизастап, тудутга болгаш өске-даа ажылдарга хереглээр чүс-чүс манзаларны электри күжү-биле дилдирип, он-он чудуктарны каш-ла шактар иштинде чондуруп, дыка улуг ажылдарны бүдүрүп турар.

Күш-ажылчы шылгаралдар

1953 көдээ ажыл-агый чылында Шагаан-Арыг МТС-тиң элээн хөй механизаторлары Төрээн чуртунуң мурнунга алган хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүсеткен. «Сталинец—6» комбайнның башкарыкчызы эш Бюрбю сезон үезинде 720 гектар тараа культураларын чидириг чок ажаап алган. Кызылдың механизаторлар школазын доосканының баштайгы бо чылында аныяк комбайнёр эш Сандан-оол сезон онаалдазын 252 хуу күүсеткен.

Күш-ажылга шак ындыг шылгарангайларны МТС-тиң коллективинден хөйнү илередип болур. Механизаторларның амгы күжү септелге мастерскаязында мөөңнетинген, кижи бүрү келир чылдың дүжүдүнге белеткел дээш бодунуң участоктарында бедиткен хүлээлгелер ёзугаар ажылдап турар. Биче кылыглыг, доозулган элээн хөй үүрмек септелгелерден аңгыда 4 комбайннарны бүрүн дооскан, ажыл улам чедиишкиннерлиг үргүлчүлеп турар.

И. ОЛДЫРЕВ.

Хуучуларның саналдарын боттандырар

Сүт-Хөл районнуң хереглекчилер кооперациязының хуучуларының хуралы болуп эрткен. Ол хуралга 1953 чылдың үшкү кварталында райпо баштаар черинин болгаш ревизия комиссиязының ажылының дугайында илеткелдер болгулаан. Совет садыг дугайында партияның болгаш чазактың чугула шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш районнуң хереглел кооперациязы элээн ажылдарны чорутканы-биле элээн чедиишкиннерни чедип алган.

Ындыг болза-даа, райпо аппарадының, ооң майгыннарының болгаш садыг четкилериниң ажылында хөй четпестерни хуучуларның хуралы илереткен. Садыг организациязының кадрларын таарыштыр тургузар, чаа кижилерни ажылга хынамчалыг хүлээп алыр, оларны өөредир дугайында райпо баштаар чери бүгү талалыг ажыл чорутпайн, бо айтырыг дугайында районнуң партия, совет, хөй-ниити организациялары-биле сүмелешпейн турар.

Райпо болза, кижилерни ажылга хүлээп алырда хынап көрбес, ынчангаш ажылдаар мөзү чок кижилер садыг ажылынга киргеш, кооперацияның эт-хөреңгизин самчыгдаар чоруктар бар. Столовая эргелекчи Ачкасова мооң мурнунда садыг шугумунга ажылдап турган, самчыгдал кылган, ооң ужурундан кеземче харыысалгазынга кирип, шиитпирип чораан, амгы үеде ажылынга харыысалга чок, ак-сеткилдиг эвес, столовая ажылын экижидер дугайында чангыс-даа сагыш салбайн турар—мындыг янзылыг кижилер райпо шугумунда хөй болуп турар.

Райпонуң садыг четкилери оранбажыннар-биле четче хандыртынмаан. Калинин аттыг, «Сталинчы орук» колхозтарда магазиннер бараан саарылгазының планын күүсеттпээн болгаш садыг бажыннары бараанларны кадагалаарынга болгаш эки делгээринге таарыштыр тургустунмаан.

Кол чугула бараанларны чонга хандырар дугайында райпо ам-даа четпес ажылдап, боттуг хемчеглер чорутпайн турар. Райпо баштаар черинин удуртукчулары, райпонуң аппарадының болгаш ооң садыг четкилериниң ажылдакчылары болза, чоинуң кол чугула хереглелдерин чедиишкиниг хандырары дээш онза сагыш салыры негетинип турар. 1953 чылдың бүгү бараан саарылгазының чыл планын долдур болгаш ажыр күүседири чугула.

Райпонуң белеткел конторазы (директору эш Бондаренко), сумуларда магазиннер эргелекчилери болгаш өске-даа садыг ажылдакчылары саржаг, эьт, тоорук, мөөгү дээн ышкаш чүүлдерни ыракта четпес белеткеп алган. Келир чылда белеткелге ындыг четпестерни тургузуп болбас. Ниитиниң чемненилге черлериниң ажылын экижидер, аъш-чемниң ассортиментизин калбартыр болгаш ооң шынарын экижидер талазы-биле райпо тодаргай ажыл чорудар херек.

Райпонуң ревизия комиссиязы (даргазы эш Поклебаев) хуучуларның мурнунга хүлээлгезин күүсеттпейн турар. Райпонуң чартык чылда саң-хөө отчёду чогуур өйүнде дужаатынмаан. Садыг магазиннернин болгаш райпо аппарадының ажылының талазы-биле доктаамал хыналданы ревизия комиссиязы чоруткан турарын хуучулар шыңгыы негээн.

Д. ДАМДЫН.

Хөрзүннүң шыгын улгатырарын чугулага көөр

Климат байдалы дески эвес, ылаңгыя кыжын хар чуга, чайын кандаар бистин обласка хөрзүннүң шыгын улгатырар дээш демисел элбекшил дүжүт өстүрүп алырынга кол айтырыгның бирээзи болур. Моны ажылдың практиказы колхозчу тараажыларга чаңгыс эвес удаа бүзүреткен.

Барыын-Хемчик районнуң девискээринде тарылга калбартырынга байлактыг делгем шөлдер бар. Ындыг турбуже, районнуң колхозтары чыл бүрү дыка куду дүжүттү ап турар. Ооң кол чылдагаанының бирээзи хөрзүннүң шыгын үнүшке таарымчалыг кылдыр бедидер демиселдиң кошкак, харын шуут боттанмайн турарында.

Кыжын шөлдеге хар мөөңнээрни, сугларны булуктадырын кайы-даа колхоз практикалавайн турар. Чайгы тараа суттарылдазының үези эрткениниң соңгаар күзүн суг доңгуже барык бүдүн үш-айларның дургузунда халас алыр чыдар үнелиг сугларны ажыглавайн турарывыс канчап-даа шын эвес.

Бо ажылды «Кызыл тараачын», «Тиилелге» колхозтары эгелээн болза-даа, боттуг удуртулга чогундан ында күскү суттарылда база-ла чедиишкин чок болбушаан, а районнуң өске колхозтарында бо чугула хемчеглер дугайын кым-даа көдүрбейн турары четпес. Чер ажылын сайзырадырынга кол кичээнгейниң бирээзи хөрзүннүң шыгын бедидери болур, ол талазы-биле удуртулганы экижидери чугула.

К. СТАЛ-ООЛ.

Артель Уставын шыңгыы сагыыр

Чоокта чаа Бай-Тайга районнуң ажылчы чоннар депутаттарының район Совединиң VI-гы сессиязы болуп эрткен.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын районнуң колхозтары канчаар сагып турар байдалдың дугайын ук сессия чугаалашкан. Анаа ол талазы-биле илеткелди районнуң көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер эргелелиниң начальниги эш Доржулдай кылган.

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң VIII-ки сессиязының ол талазы-биле шиитпирин ам-даа четпес күүседип, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставының негелделерин сагывайн турар фактылар районда барың сессия илереткен.

Колхозтуң ажыл-агыйының база хөреңгизинин дугайында чугула болгаш кол айтырыгларын шиитпирлээр хуралдарга колхозчуларның чүгле 50 болгаш оон-даа куду хуузу чыылган черлерге шиитпирлеп турган фактылар илерээн.

Колхозчу хөреңгиге кам чок, ону колхозтуң бодунга ажык чок байдалдыг кылдыр чарыгдалга үндүрер болгаш төтчеглээр чоруктар бар. Сталин аттыг колхоз өске организацияларда болгаш амы хуу кижилерде 28652 рубль, 12 баш мал алыр өрелиг. Колхоз 30 ажыг тонна тараазын малга чиртип когараан. Ол колхозтуң ревизия комиссиязы ындыг четпес фактыларга анаа-ла эптежип турган, харын ревизия комиссиязының даргазы эш Комбу бодду ук колхозка бир серге бээр өрелиг болуп турар.

Артель уставын Молотов аттыг колхозтуң баштаар чери база үреп турар. Колхозтуң 2 автомашиналары камныг эвес байдал-биле ажыглалдан үнген. Өске организацияларның болгаш кижилерниң ажыглалында 40 муң ажыг рубль, 24 баш мал дыка үр үениң дургузунда колхозтуң бодунче эгитинмейн турар.

—Артель уставын үрээриниң шугумунда СЭКП райкому болгаш райкүүском база кирип турар. Олар колхозтарның машиналарын халас ажыглап турганнар—деп, депутат эш Калдар-оол шүгүмчүлээн.

Районнуң шүүгү, прокуратура органнары көдээ ажыл-агый артелиниң Уставының үрекчилери-биле демиселди ам-даа шыңгыыратпаан. Прокурор эш Чадамбэ боду Сталин аттыг колхозта 400 рубль өрелиг.

Мөңгүн-Тайга көдээ магазин районнуң колхозтарынга бээр хөй өрелиг болуп турар.

Көдээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдериниң хөрээнге шак ындыг шаптыктыр байдалды таварыштырып турар фактыларга моон соңгаар канчап-даа эптежир аргажок. Колхозтарның өске организациялар болгаш кижилер холунда турар хөреңгизин эң-не кыска хуусаада эгидер ужурлуг.

С. АДЫГ.

Иван Кукушкиниң трактор бригадазы

Трактор бригадазының бригадири Иван Иванович Кукушкиниң ады чугле Каа-Хем районда эвес, харын оон дашкаар-даа сураглыг болуп турар. Сарыг-Сеп МТС-те эш Кукушкиниң бригадазы техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглааны-биле оон ажылдап берип турары «Победа» колхозтуң ховуларында бедик дүжүттер-биле, хову ажылдарының эки шынары-биле алдаржыы турар.

«Ам, бистиң чуртувуста күүчүлүг, техника-биле болбаазыраттаан промышленность тургустуган болгаш колхозтар дыка быжыг берген үеде, аңаа үндезилээш көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының шыңгыы көдүрлүүшкүнүн хандырарының база ийи-үш чылдарның дургузунда аъш-чем барааннары-биле хандыртынган болгаш оон-биле кады материалдыг чаагай амыдыралдың улам бедик деңнелин колхозчу тараачыннарның бүгү массазынга хандырарының бүгү чугула байдалдары бар болуп турар»—деп СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалында бижип турар.

Бо сорулгаларны шиитпирлээринге машина-трактор станцияларының ажылдакчылары улуг рольду ойнаар ужурлуг. Механизаторлар — көдээ ажыл-агыйда улуг күш. Коммунистиг партия, Совет чазак Тыва областы бирги чергениң техниказы-биле хандырар дугайында аажок улуг сагыш салып турар. Бо дугайын Иван Кукушкиниң № 6 трактор бригадазының чижээнден бүзүрөп болур. 5 тракторларны, эргежок чугула кожулда материалдарын, 3 комбайннарны болгаш өске-даа машиналарны бригадага быжыглап берген, тодаргайлаарга үре-түннелдиг күш-ажылга бүгү байдалдар тургустунган.

Көлээ ажыл-агыйның бүгү талалыг көдүрлүүшкүнү дээш демисешпишаан, бригада бүдүрүлгениң кайгамчыктыг чедиишкиннерин чедип алган. 1953 чылда четче эвес байдалбиле алырга безин 4817 гектар черни азы пландан 1074 гектар хөй черни ажылдап кылган. Бо чылын он аът күштүг тракторга бүдүрер ажыл дыка бедээн, ол болза, сентябрьда-ла 472 гектар болган. Техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглааның ачызында трактор бригадазының ажылдап берип турары «Победа» колхозта кол-кол хову ажылдарының механизастаашкынының деңнели 96 хуу, ынчаарга тараа культураларының ажаап алыышкыны 83 хуу четкен. Бригаданың бедик бүдүрүкчүлүү хөрзүнүү кончуг эки шынарлыг болбаазырадыры-биле болдунуп турар.

Бригаданың ажылының кол көргүзүү болза, трактор бригадазының болбаазыратканы болгаш үрезин чаштырылгазын 10 хонук дургузунда, ынчаарга кызылтас чаштырылгазын 7 ажыл хүнүнде үзүктелиишкин чокка чоруткан.

Трактор бригадазы часкы тарылга планын 106 хуу күүсеткен, 683 гектар эртте парларны июнь 10-га чедир аңдарган болгаш оларның дөрт удаа болбаазырадылгазын чоруткан. Предплужниктиг аңдазын-биле 450 гектар аңгысты аңдарган. Колхозка дүжүт ажаап алыышкыны чедиишкиниг чорутунган. Комбайн-биле ажаап алыышкын планын 108 хуу күүсеткен, ажаап алыышкынның соон дарый 260 гектар шөлде хоорзалар тура тыртыышкынын чоруткан.

Хову ажылының бригадазы 70 гектар черниң шөлүнге эрээн суглар доктаадыышкынын чоруткан, кызылтастың 45 гектар үрезин участокларының чашпанын аштаар ажылдарны чоруткан.

Трактор бригадазы биле хову ажылының бригадазының бүдүрүлге кады ажылдажылгазы көдээ ажыл-агый культураларын колхозтуң ховуларының аайы-биле шын хуваап таарыштырарының ол ышкаш оларның ажылын шын организастаарының болгаш планнаарының аргазын чедип алган. Колхозтуң баштаар чери болгаш участок агроному эш Брыкин трактор болгаш хову ажылының бригадаларының бригадирлери-биле кады часкы тарылганың, дүжүт ажаап алыышкынының, чайгы, күскү чер аңдарылгазының болгаш өске-даа ажылдарның планын кылып, оон соонда дугуржулгалыг ажылдың планын боттандырарынче кирип турар.

Часкы тарылганың болгаш ажаап алыышкын үелериниң мурнунда бригада бүрүзүнге ажылчын планнарны чогаадып, ук планнарга ажылдарны күүседириниң хуусаалары тодаргайлап турар. Трактор отрядының ажылчын планынга ажылдарның хемчээлин, ажылды кылыр черин болгаш бүдүрер ажылдың нормазын, кывар чүүлдүн чарыгдалын, шынар талазының көргүзүглерин айтып турар. Хову ажылының бригадазының планынга трактор отрядының болгаш бодунуң күштери-биле күүседир ажылдарның аттарын болгаш хуусааларын, кижилерниң, тыртар күштүн, хереселдерниң болгаш үрезин материалдарының хереглетинер санын, бүдүрер ажылдың нормаларын болгаш агротехниктиг негелделерни айтып турар.

Бо чылын күш-ажылды организастаарынга участок агроному эш Брыкин улуг дузаны көргүскен. Ол бригадирлер-биле кады шынар талазының көргүзүглерин доктаадып, шак графигин барымдаалап агрегаттарның ажылдаарының хемчеглерин ажылдап кылып турар. Трактор болгаш хову ажылының бригадалары ажылдың шынарын шыңгыы хайгаарап турарлар. Трактористерниң болгаш колхозчуларның боттарының кылып турар ажылдарын хүн бүрүде удур, дедир хынажыры бригадаларда доктаатынган. Ажылдың шынарын трактор болгаш хову ажылының бригадаларының бригадирлери, ол ышкаш трактористер база колхозчулар хүн-бүрү хынап турар. Бригадир-даа, база бүгү трактористер-даа боттарының ажылынга шаг үени максималдыг ажыглаарынче онза кичээнгей салып турар.

Тракторларга база комбайннарга кывар болгаш чаар чүүлдер кударын загонкага чорудуп турар. Агрегаттың ажылдакчыларынга дүштеки чемни ажылды күүседип турар черинге эккеп берип турар.

Кукушкиниң бригадазы часкы тарылгага шак графигин калбаа-биле ажыглаан. Оон түннелинде трактористер Сергей Молотков, Марк Кудрявцев хүнде бүдүрер ажылды 110 гектар чедиргеннер.

Бригадада ээлчегниң болгаш сезонның бедик бүдүрүкчүлүг чоруу тракторларны болгаш машиналарны эки септеңнинин, техниктиг ажаалдазын эки чорутканының ачызы-биле чедип алдынып турар. Ай бүрүзүнүн техниктиг ажаалдазын трактор бригадазының бригадириниң, азы оон дузалакчызының удуртулгазы болгаш контролю-биле чорутунуп турар. Оны чорударынга трактористер болгаш ийи ээлчегниң прицепщиктери болгаш учётчик-заправщиктери киржип турарлар. Ай бүрүзүнүн техниктиг ажаалдазын шуут-ла ховуга мындыг янзылыг чорудуп турар: трактористерниң бирээзи тракторнуң тоозун, довурааан аштап, шприцтиң дузазы-биле оны солидол-биле үзеп чаап турар. Ийи дугаар трактарист ол үеде быжыглаашкынны хынап, оны дынзыдып турар. Прицепщиктер кожулда машиналарының азы дерилгелериниң арыглаашкынын чорудуп, оларның кырында бүгү быжыглаашкыннарны дынзыдып, үзеп чаап, ол ышкаш тракторга кызар ыяс болгаш оны кударынга дузалап турар. Трактор бригадазының бригадири азы бригадириниң дузалакчызы тракторнуң электри дерилгезин, хөделдирикчиниң катериниң иштинде үстүн байдалын, шатуннуг подшипниктерниң люфталарын хынап база техниктиг ажаалданың чорудулгаларының шын күүседиишкинин хайгаарап турар.

Үе-үениң № 3, 4, 5 болгаш 6 техниктиг ажаалдазын шыңгыы график ёзугаар чорудуп турар. Үе-үениң техниктиг ажаалдаларының эң шарын чорудулгаларын бригадириниң дузалакчызы азы бригадир боду күүседип турар. Техниктиг ажаалданы өй-шаанда болгаш эки чорудары болза, хей турар чоруктарны эң биче хемчээлге чедир кызырар аргаы бригадага берип турар.

Трактор бригадазында бүгү трактористер бүдүрер ажылдың ээлчег нормаларын долдур болгаш ажыр күүседип, трактор ажылдарын өй-шаанда бедик шынарлыг чорудар дээш демисежип турарлар.

Бригадир Иван Кукушкин 2 чыл иштинде бригадирлеп турар болгаш 5 чыл трактористээн, оон дузалакчызы Г. Я. Окольников 17 чыл иштинде трактористээн, арткан 10 трактористер 3-ден 7 чыл чедир ажыл стажтыг болуп турар. Бо бүгү чорудукчулар колдуунда дуржулгалыг кижилер болур. Оларның иштинде Сергей Молотков онза шылгарап турар, ол бодунуң ээлчээниң иштинде 743 гектар чымчак черни, база Марк Кудрявцев 670 гектар чымчак черни ажылдаан, оларның кайызыдаа 700 ажыг килограмм кывар чүүлдү камнап алган, Иван Кудрявцев, Кузьма Иродов, Павел Болтовский болгаш өске-даа трактористер эки ажылдааннар. Отрядтың кежигүннери боттарының мергежилин бедидер дээш үргүлчү ажылдап, машиналарны болгаш оларны ажыглаарының саавырларын кызымаккай өөренип турарлар.

Механизаторлар болза, ажылдап берип турар колхозуңуң ховуларын эки өөренип алган болгаш черниң оргу-лески байдалын база участок бүрүзүнүн хөрзүн талазы-биле онза чүүлдерин эки билирлер. Бо чорук болза, ажылдарның бүдүрүкчүлүүн бедидеринге болгаш шынарын экижидеринге база-ла дузалап турар. Эш Кукушкин бригаданы прицепщик кадрлар-биле четчеләэринче улуг кичээнгей салып турар. Чазын ховуже үнериниң мурнунда оларны эки сургап, ажыл-хүлээлгелери-биле таныштырып, ынчаарга ажылдың чорудулгазының үезинде тракторга ынак болурунга оларны чаңчыктырып, машиналарның тургузуунуң дугайын чугаалап берип турар.

«ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң шиитпирин таныжып тургаш, эш Кукушкин—«Победа» колхозта көдээ ажыл-агыйның хожудаашкынын узуткаар дээш күштеривис харамнанмас бис, оон-биле чоокку 2—3 чыл иштинде чонга продуктуларның болгаш чиик база аъш-чем үлетпүрүнге чиг-эттиң элбекшилин тургузарының хереңге бодувустуң салыышкынарывысты киирер бис—деп чугаалаан.

А. ГЛОТОВ.

В. М. Молотовка болган парлалга конференциязынга холбаштыр

ВАРШАВА. «Улустар аразының харылзааларының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының дүлгүүрү» деп редакция үүлүнде «Трибуна люди» солунуун бижип турары:

Улустар аразының харылзааларының дүшкүүрлүг чоруун кошкадыр дугайында айтырыг делегей хөй-ниитизиниң санал-оналының кичээнгейиниң төвүнде туруп турар деп чүве мырыңай илден. Ол сорулганы чедип алырының аргазы болза, улуг күрүнелериниң төлээлекчилериниң чөвүлел хуралын чыыры болур дээрзинге чигзиниг чок.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов Москвага болган парлалга конференциязынга тайбының херээнге эң чугулэ шак ол айтырыларны өзээнге өттүр баа-маалаары-биле тайылбырлаан.

Ооң медеглели бүгү-делегей хөй-ниитизиниң санал-оналыныңаны сонуургалын болдурган. Ол медеглел оолза, совет саналдарны херекке албазын болгаш барыын-чүк күрүнелериниң хөй-ниитизиниң санал-оналындан ол саналдарны ылаптыг утказын болгаш шынчы бодалын чажырарын оралдажып турар империалистиг бөлүктериниң мегечи чоруун сойгаландыр илередип турар.

Бүгү-делегейниң чөвүлел хуралын чыылдырарының дүлгүүрү кайдал? —деп ол солун айтырып турар.

Харыы тодаргай: чөвүлел хуралдың сорулгаларын билири болгаш чүүлзүүп көөрү. Совет Эвилелиниң туружу мырыңай тодаргай. Даштыкы Херектер Министрлериниң чөвүлел хуралы болза, улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырының сорулгазын салыр ужурлуг. Чөвүлел хурал чоруп турарының үезинде тыптып кээп болуур ол-даа болгаш өске-даа айтырыларны чугаалажыры болгаш шиитпирлээри Европага болгаш бүгү делегейге тайбынны доктаадып тургузарынга үндезин ужур-дузалыг болур ийик.

РИМ. «Унита» солун «Дүшкүүрлүг чорукту кошкадыры дээш» деп мурнуку үүлүнде ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң медеглелдери «Улустар аразының харылзааларының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының дугайында айтырыгга ССРЭ-ниң чайлаш чок «таарышпайн баар» туружунуң дугайында америк директиваларга чаг-ырткан бүгү чурттарның солуннарының нептередип турары хоп-нүүлдү чылча шапкан» деп бижээн.

БЕРЛИН. Берлиниң «Нейес Дейчланд» деп солуну «Тайбынны болгаш улустар аразының айыл чок чоруун быжыглаарынче орук» деп мурнуку үүлүнге Совет Чазактың бо чылдың ноябрь 3-теги нотазының болгаш Москвага болган парлалга конференциязынга ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтуң медеглелдериниң соонда Барыын-чүк күрүнелери Совет Эвилели улуг күрүнелериниң төлээлекчилериниң чөвүлел хуралынга киржирин күзевейн турар дээр аянныг хоп-нүүлдү нептередип шыдаавастар болгаш тайбыны база улустар аразының айыл чок чоруунуң херээн быжыглаарынга бараан болуп турар Совет Эвилелиниң тодаргай саналдарын моон сонгаар ыыттавайн барып шыдаавастар деп бижип турар.

Совет Эвилели болза, тайбыныңаны херээ дээш долу эрге-биле болгаш бүгү харыысалгалыы-биле улуг күрүнелериниң төлээлекчилериниң чөвүлел хуралынга улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарының дугайында айтырыгны чугаалажырын негеп, ол сорулга-биле чепсегленишкиннерни эңлере бүдүрер чорукту соксадырының дугайында, чепсегленишкиннерни черле элээн кызырарының дугайында атомнуг, водородтуг бомбаларны болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң өске-даа бүгү хевирлерин хорудаарының дугайында чугаалажышкыннарны саналдап турарын ол солун онзалап демдеглеп турар. «Нейес Дейчланд» солунуун түүнелинде бижип турары болза: улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарынче шын орук — герман айтырыгны тайбың ёзу-биле шиитпирлээри, тайбың керээзин кылыры, ниити герман чазакты тургузары болгаш эжелеп чагырылга шериглерин үндүрери болуп турар. Совет Эвилелиниң каш чылдар дургузунда камгалап келгени ол принципти В. М. Молотов бодунуң медеглелинге бүгү-ле күш-биле онзалап демдеглээн.

ЛОНДОН. Ноябрьның 13-те болган парлалга конференциязынга В. М. Молотовтуң совет турушту быжыы-биле болгаш тодаргайы-биле тайылбырлаан чоруу ноябрьның 3-теги совет нотаны каржызы-биле хажыдып турган буржуаз солуннарның ортузунга чамдык сербээдээшкиннерни болдурган, ол солуннар хөй-хөй номчукчуларның ортузунга герман айтырыгны шиитпирлээринге оралдажышкын боон болгу дег чөвүлел хуралды чыылдырар дугайында саналдарны Совет Чазак ойталап каапкан дээр аянныг бодалды тургускан. Буржуаз солуннар шак ындыг турушту эңлеп алгаш, Англияның болгаш АҚШ-тың улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадыр хөөн чок шак ындыг бөлүктериниң соон салгай бергеннер. Улустар аразының бергедээшкинниг байдалдарын шиитпирлээриниң тайбын аргазын дилеп тыварын оралдажып турар Англияда болгаш өске-даа чурттарда миллион-миллион кижилерни аңгадаашкынга киирер деп турган шак ол оралдажышкынга улуг аштырышкынны В. М. Молотовка болган парлалга конференциязы таварыштырган.

«Дейли телеграф энд морнинг постуң» дипломаттыг хайгааракчызы Совет Эвилели Барыын-чүк-биле чугаалажышкыннарны чорудар хөөн чок дээр аянныг саналды Молотов ойтур шапкаш, «улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарының талазы-биле хемчегларни көөрүнге Кыдаттың киржилгези-биле беш күрүнелериниң чөвүлел хуралын чыылдырарынга Россия күзелдиг жур-даа дээрзин бүгү тодазы-биле көргүскен» деп медеглел турар.

ПАРИЖ. «Фигаро» солун «Молотов... улустар аразының дүшкүүрлүг чоруунуң дугайында айтырыгны коммунистиг Кыдаттың киржилгези-биле чугаалажып көөрүнүң эргежок чугулазын база катап албадап турар» деп бодунуң эгезинде айтып турар.

«Комба» деп база бир өске париж солун «Молотов чүгле ноябрь 3-теги нотаның ужур-утказын дагыннаар дээш чүве чугаалаваан. Парлалга конференциязынга ооң медеглелинде... Германияны чепсеглээринге удур чаа үүлдер бары мырыңай илден-дир...» деп айтып турар.

«Чөөн-чүк биле Барыын-чүктүң аразында бүгү маргылдаалыг айтырыларны чугаалажып көөрүн ССРЭ саналдап турар... бисте болгаш бистиң эвилелчилеривисте чаагай сеткилдиң кижилери ындыг чугаалажышкыннарның принципин деткип турары шагда-ла билдингир болгаш чепсегленишкинни дүжүрериниң дугайында болгаш атомнуг чепсекке хыналданы тургузар дугайында айтырыг чергелиг шак ындыг айтырыларны чүгле байырлап көөр апаар» деп «Паризьен либере» солун бижип турар.

Ол солун бодунуң үүлүнүң түнелинде В. М. Молотовтуң медеглели Францияның хөй-ниитизиниң санал-оналышка калбак үнслелди тыпар деп санап турар.

(СЭТА).

КУДР-ның чазак төлээлерин Мао Цзэ-дуннуң хүлээп алганы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, КУДР-ның Министрлер Кабинединиң даргазы Маршал Ким Ир Сен, Кореяның Күш-ажылчы партиязының ТҚ-зының Даргазының оралакчызы Пак Ден Ай, КУДР-ның министрлер кабинединиң даргазының оралакчызы Хон Мен Хи, КУДР-ның даштыкы херектер министри Нам Ир, Күрүнениң план комиссиязының даргазы Тен Дюн Тхяк, сан министри Юн Гон Хым, демир орук министри Хим Хэ Иль, коммунал тудуушкунунуң министри Чжу Хван Соб, КУДР-ның Кыдатта херектеринге түр бүзүретирген Шэ Чур, министрлер кабинединиң даргазының секретары Ха Ян Чун составтыг Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң Төп чазааның Даргазы Мао Цзэ-дун ноябрь 13-те хүлээп алган.

Беседага киришкеннер болза: КҮР-ның Улустуң Төп чазааның Даргазының оралакчылары Чжу Дэ, Лю Шао-ци, Гао Ган; күрүнениң административтиг чөвүлелиниң премьери болгаш даштыкы херектер министри Чжоу Энь-лай; күрүнениң административтиг чөвүлелиниң премьериниң оралакчылары Чэнь Юнь болгаш Дэн Сяо-пин; сан-экономиктиг комитеттиң даргазының оралакчызы болгаш даштыкы садыг министри Е Цзи-чжуан; даштыкы херектер министриниң оралакчызы Ли Кэ-кун; КҮР-ның КУДР-да херектеринге түр бүзүретирген Кан Е-тао.

Беседага ол ышкаш ССРЭ-ниң КҮР-да херектеринге түр бүзүретирген В. В. Васьков база киришкен.

(СЭТА).

Кол Ассамблеяның VIII сессиязы

НЬЮ-ЙОРК. «Катышкан Нациялар Организациязының чепсектиг күштериниң» туттурган шериглерин сонгу-корей чепсектиг күштериниң болгаш кыдат улустуң эки-турачыларының «араатанзыы-биле» аажылап турганы дээр хоозун үүлдүң дугайында АКШ-тың төлээлериниң чөнгээлиг саналын бо сессияның хүн айтырыынга киирериниң дугайында Кол комитеттиң хөй кезииниң сүмезин КНО-нуң Кол Ассамблеязының ноябрь 11-де болган пленарлыг хуралынга чугаалажып көрген. Кол комитетке америк-англи блоктуң бадылаашкыннары-биле хүлээп алдынган ол сүме болза, үстүнде айтырыгны баштай кандыг-бир комитетке чугаалашпайн, шуут пленарлыг хуралга чугаалажырын көрүп турар.

АҚШ-тың төлээлекчизи Лодж бодунуң чугаазынга америк төлээлериниң ол бужар-бак бодалдарын бадыткаар чаңгыс-даа факт көргүспээн.

ССРЭ-ниң төлээлекчизи А. Я. Вышинский америк меге хоптаашкынны хүн айтырыынга киирер дээрзинге шиитпирлиг удурланып чүве чугаалаан. Ындыг санал хопчу шинчилиг болуп турар, ол фактыларны хажыдып өскертиринге база бужар-бак мегелээшкинге үндезилетинген арга-биле таарыштырарын ара сокседыр, шериг калчааралын өскүдер, улустар аразында дүшкүүрлүг чоруктуң кошкаарын болдурбас деп сорулга салып турар деп А. Я. Вышинский демдеглээн.

Катышкан Нациялар Организациязынга саналдың тыптып келгени таварылга эвес деп ССРЭ-ниң төлээлекчизи демдеглээн. Америк парлалганың, радионуң, АҚШ-тың харыысалгалыг ажылдакчыларының чугааларының бо айтырыгны долгандыр көдүрүп үндүрген шуугаазыны база бо дугайын чугаалап турар. Амгы үеде бо айтырыны Кол Ассамблеяга көдүрүп үндүрген ужуру болза, корей айтырыгны таарыштырарының талазы-биле политиктиг конференцияны чыылдырарын болдурбас сорулгалыг болуп турар деп А. Я. Вышинский демдеглээн.

Маңаа холбаштыр Паньмыньчжонда чугаалажышкыннарда америк төлээлекчилериниң туружунче кичээнгей салбайн барып болбас. Олар ол чугаалажышкыннарга бергедээшкиннерни тургузарынче, конференцияны болдурбазынче болгаш ындыг байдал-биле улустар аразында дүшкүүрлүг чоруктуң моон ыңай кошкаашкынын болдурбазынче чүткүп турар дээрзин оларның туружу көргүзүп турар деп ССРЭ-ниң төлээлекчизи айыткан.

«Араатанзыг чоруктарның дугайында айтырыгны» хүн айтырыынга киирер деп АҚШ-тың оралдажышкыннарын камгалап америк төлээ Лоджтуң идип үндүрген үндезилелдери ол айтырыгны Кол Ассамблеяга киирерінге кандыг-даа үндезилелдиг барымдаа болбайн турар деп А. Я. Вышинский чугаалаан. Улустар аразының эргелериниң үрегдекчилери харын АҚШ-тың чепсектиг күштери болгаш «КНО-нуң чепсектиг күштери» деп адаар ол шериглер болуп турар деп А. Я. Вышинский көргүскен. Кореяның хоорайларын болгаш суурларын үрегдеп, чонун кыргып-хыдып турган америк ужар-үүлдүн делегей эргелерин үрегдеп турарын чугаалажып көөрүн Корей Улус-Демократтыг Республиканың чазаа 1950 чылда Айыл чок чоруктуң Чөвүлелинден ийи удаа негээн дээрзин совет төлээ ассамблеяга сагындырган.

Ам хүн чурумнуң дүрүмнериниң дыка дашкаарлавас ужурундан корей болгаш кыдат туттурган шериглерге удур, Сонгу Кореяның тайбың чонунга удур америк шериглериниң кем-буруулуг араатанзыг чоруктарының хөй санныг фактыларын санап турбазының дугайын А. Я. Вышинский чугаалаан. Ынчалза-даа ол фактылар бо айтырыгга шуут хамаарылгалыг болуп турар, чүге дээрге, Сонгу Кореяны америк ужур-үүлдүн хөй удаа бомбалаанының түнелинде чүгле тайбың корей чурттакчыларның, аарыг болгаш балыгланган сонгу-корей шериглериниң болгаш кыдат эки-турачыларның иштинден эвес, харын «КНО-нуң чепсектиг күштериниң» туттурган шериглериниң иштинден мун-мун кижилер өлген дээрзинге кандыг-даа чигзиниишкин чок. Мегечилер база чөңгээчилер ол туттурган шериглериниң өлгенин корей чепсектиг күштерге болгаш кыдат улустуң эки-турачыларынга шамнап турар дээрзи чигзиниг чок.

Үстүнде айыткан үүлдерни барымдалааш, Совет Эвилелиниң төлээлери ол айтырыгны хүн айтырыынга киирерінге шиитпирлиг удурланып, АҚШ-тың төлээлериниң аңаа хамаарышкан саналын күш чок болдурарын негеп турар деп А. Я. Вышинский медеглээн.

А. Я. Вышинский чүве чугаалап турда америк төлээ Лодж ооң чугаалаарын ийи катап оралдашкан. Вышинскийниң чугаазын соксадырын ол олурган черинден негеп алгырып олурган. Ынчалза-даа ооң чүве чугаалаарын ассамблеяның даргазы чөпшээревейн барган.

Англияның төлээлекчизи АКШ-тың төлээлериниң саналын деткээн. Польшаның төлээлекчизи Кац-Сухи болза, америк төлээлериниң ол саналының чөнгээлиг характерин демдеглеп, ол Корея талазы-биле политиктиг конференцияны чыылдырарын болдурбас, улустар аразында дүшкүүрлүг чоруктуң кошкаарын болдурбас сорулгалыг болуп турар деп айыткан.

Ооң соонда ассамблеяның хөй кезии АКШ-тың төлээлериниң саналдаан айтырыын ассамблеяның хүн айтырыынга киирер деп кол комитеттиң сүмези дээш бадылаан. ССРЭ-ниң, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакияның төлээлекчилери удур бадылаан. Индияның болгаш Гватемаланың төлээлекчилери дадагалзап калганнар.

Индияның төлээлекчизи Менон бадылаашкынның үндезилелиниң талазы-биле чүве чугаалааш, ол айтырыгны чугаалажып көөрү ук айтырыгга шуут сонуургалдыг өске тала Ассамблеяга чок болуп турда эрттер апаар-дыр дээр фактыже төлээлериниң кичээнгейин салдырган.

Ооң соонда ассамблея политиктиг тускай комитеттиң илеткелин бадылаан, ол илеткелде «Мурнуу-Африка Эвилелинде индий уктуг кижилериниң байдалының» дугайында айтырыг талазы-биле резолюция төлевилели бар. Ол төлевилел дээш 42 делегациялар, ооң иштинде ССРЭ-ниң, УССР-ниң, БССР-ниң, Польшаның, Чехословакияның, араб болгаш азия чурттарының төлээлекчилери бадылааннар.

Ооң соонда ассамблея политиктиг комитеттиң тунис айтырыг талазы-биле илеткелиниң чугаалажып көрүүшкүнүн база катап эгелээн. Катышкан Штаттарга баштаткан колоний күрүнелер тунис айтырыг талазы-биле резолюцияны үндүрерин база-ла болдурбайн, боттарын колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда национал-хосталгалыг шимчээшкиниң дайзыннары кылдыр көргүскеннер.

(СЭТА).

Паньмыньчжонда чөвүлел хуралда

ПЕКИН. Кэсондан Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары:

Политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле чугаалажышкыннарга ийи таланың төлээлери ноябрьның 14-те дараазындагы дыннадыгны кады кылган.

Политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле чугаалажышкыннарда киржип турар ийи таланың төлээлекчилери политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле ийи таланың аразынга чугаалажышкыннарның хүн айтырыгларын болгаш чурумнарын тургузарының дугайында ийи таланың чөвүлекчилериниң хуралынга чедип алдынган дугуржулганы 1953 чылдың ноябрьның 14-те дараазындагы дыннадыгны кады кылган.

Политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле чугаалажышкыннарда киржип турар ийи таланың төлээлекчилери политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле ийи таланың аразынга чугаалажышкыннарның хүн айтырыгларын болгаш чурумнарын тургузарының дугайында ийи таланың чөвүлекчилериниң хуралынга чедип алдынган дугуржулганы 1953 чылдың ноябрьның 14-те дараазындагы дыннадыгны кады кылган.

Чугаалажышкыннарның хүн айтырыгларын болгаш чурумнарын тургузарының дугайында дугуржулга: санал-оналдарны солчур болгаш дараазында үүлдерге хамаарыштыр шиитпирни чедип алыр:

1. Политиктиг конференцияның составы болгаш ону чыылдырар чер.

2. Политиктиг конференцияны чыылдырарының ай, хүнү.

3. Политиктиг конференцияга хамаарышкан хүн чурумнуң айтырыглары.

4. Политиктиг конференцияның белеткелиниң талазы-биле административтиг хемчеглер.

5. Политиктиг конференцияны чорудары-биле холбашкан чарыгдалдар.

Тайылбыр (1): Хүн айтырыгларының кандыг-даа пунктуларының талазы-биле чугаалажышкыннарны харыугда-даа чорудуп болур. Конференцияның составының болгаш ону чыылдырар черинің дугайында айтырыгны база конференцияны чыылдырарының ай, хүнүнүн дугайында айтырыгны адакы ийи комитеттерге харыугда-даа чугаалажып болур.

Тайылбыр (2): Хүн айтырыгларының кандыг-даа пунктузунуң талазы-биле үзе шиитпирлээшкин хүн айтырыгларының бүгү пунктуларын таарыштырып шиитпирлегижеге чедир саадатынган турар ужурлуг.

(СЭТА).

Даштыкы чурттарда ажыл соксадыышкыннары

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ. Киодо Цусин деп япон агентилел черинің дыннадып турарын ёзугаар алырга, ноябрьның 9-та Цитоседе (Япония) америк шериг базазында америк шериглери хандырып турар 2 мун хире ажылчыннар ажыл соксатканнар. Ажыл соксадыышкыны ажылчыннарны ажылдан үндүрүп турар чорукка удурланыышкынның демдээ кылдыр чарлатынган

(СЭТА).

УРУГВАЙ

МОНТЕВИДЕО. Ноябрь 12-де Монтевидеонуң пөс-таавы үлетпүрүнүң ажылчыннары 24 шактыг ажыл соксадыышкынын чарлаан. Уругвай солуннарның медээлеп турарын ёзугаар алырга, ажыл соксадыышкыны 20 мун ажылчыннарны хаара тудуп турар. Ажыл соксадыышкынының киржикчилери ажыл төлевирин бедидерин негеп турар. Ажыл соксадыышкыны кылганнарның төлээлекчилериниң хуралының шиитпирин ёзугаар ажыл соксадыышкыны ажылчыннарның негелделери хандыртынгыжеге чедир үргүлчүлээр.

Ноябрь 12-де ол ышкаш Монтевидеонуң алгы-кеьш фабрикаларының ажылчыннары ажыл соксадыышкыны кылган.

(СЭТА).

ИТАЛИЯ

РИМ. «Унита» солунуң медеглелиниң бодап турарынга удурланган ажылчы чоннарның удурланыышкыннары бүгү Италияда нептереп турар.

Удурланыышкынның ажыл соксадыышкыннарын Римниң, Неапольдуң, Флореницияның болгаш өскедаа хоорайларның хөй-хөй бүдүрүлгелеринге чарлаан.

(СЭТА).

Англи генерал-губернаторга Цейлоннуң чазааның нотазы

ЛОНДОН. Коломбодан Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң дыннадып турарын ёзугаар алырга, Цейлоннуң чазаа октябрьның 29-та англи тукту моон сонгаар аспас болгаш англи национал гимни ырлатпас деп шиитпирлээш, англи генерал-губернаторну моон сонгаар Цейлонга тургузар дээр күзел чогун дыннаткан нотаны генерал-губернаторга чорудуп берген.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы М. Н. ЛЮНДУП.

Колхозтар баштаар черлеринге болгаш хамаатыларга

Ыяавыла төлевирлиг страхование талазы-биле страхование төлевирлерин төлевээн колхозтар баштаар черлеринге болгаш ажыл-агыйларга госстрахтың эргелел чери бо чылдың ноябрь айның 1-де хамаатыларның ажыл-агыйларының төлевирлер төлээр сөөлгү хуусаазы болгаш колхозтарның төлевирлер төлээриниң ийиги хуусаазы **төнгенин** сагындырып тур.

Төлевирлерни (төлетинмээн) айыткан хуусаада киирбээн хамаатыларның ажыл-агыйлары хуусаазын эртирген хүн санында-ла 0,1 хуу хемчээлдиг болгаш колхозтар—0,05 хуу хемчээлдиг хөөнү төлээр.

Колхозтар баштаар черлери болгаш хамаатылар **страхование төлевирлерин киирикер,** өрени улам ыңай улгатырар чорукту болдурбаңар.

Страхование төлевирин мынчаар киирер: колхозтар—туда эвес төлевир-биле (шилчидиишкин-биле) күрбанкының район салбырларында госстрахтың район инспекцияларының санынче; көдээ черлерде хамаатыларның ажыл-агыйлары—райфонуң үндүрүг агентилеринге; хоорайларда болгаш ажылчын суурларда хамаатыларның ажыл-агыйлары—күрбанкының салбырларынга, ажаалга кассаларынга, госстрахтың инспекторларынга болгаш агентилерінге киирер.

Госстрахтың Тыва автономнуг область талазы-биле эргелели.

Госстрах долудан, чайыктан, шыгыышкындан, доңуушкундан болгаш өске-даа чаягаар болуушкуннардан өлүп азы кемдээн таварылгаларга хамаарыштыр көдээ ажыл-агый культураларының эки-тура страхованиезин хүлээп ап турар.

Колхозтар баштаар черлер!

1954 чылдың дүжүдүнге хамаарыштыр көдээ ажыл-агый культураларының эки-тура страхованиезиниң керээлерин чарынар.

Госстрахтың эргелел чери.

КЫДАТТА ХӨВЕЦНИҢ БАЙ ДҮЖҮДҮ

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солуннуң үүлүн Синьхуа агентилели дамчыткан. Ында бо чылын Кыдатта ажаап алдынган хөвениң байлак дүжүдүнүн дугайын чугаалап турар. Баштайгы сан-медээлер ёзугаар алырга, бо чылын Кыдатка хөвениң дүжүдү дайын мурнундагы, 1936 чылдың дүжүдүнден 46 хуу, 1949 чылдың дүжүдүнден 179 хуу бедик, 1951 чылдың дүжүдүнден 22,9 хуу бедик болганын ол солун бижип турар.

(СЭТА).

Чехословак - совет найыралдың айы

ПРАГА. Ам чехословак-совет найыралдың айының үезинде Чехословакияның бүгү хоорайларында совет киноларның фестивалы эрттип турар. Кинофестиваль улуг чедишкиниг болуп турар.

Чехословакияда чоруп турар совет культураның ажылдакчылары эртемниң болгаш культураның ажылдакчылары-биле, ажылчыннар-биле, башкылар-биле, школачылар-биле ужуражып турар. Шак ындыг ужуражышкын бүрүзү эң-не сагыш-сеткилдиң характерлиг болуп турар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88, харыысалгалыг секретарьның 3—68, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 4—98, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

ТС02565

Культура эргелелинин типографиязы